

karar incelemeleri

EVLİLİK BİRLİĞİNİN KORUNMASINA İLİŞKİN TEDBİRLERDEN OLAN NAFKA DAVALARINDA GÖREVLİ MAHKEME

(Karar İncelemesi)

Dr. Metin Tuluay

Yargıtay 2. HD., 25/3/1971 tarihli ve 1620/1978 sayılı kararında «Evvelce sulh mahkemesince tedbir nafakası takdir edilmiş olsa bile boşanma davası açıldıktan sonra boşanma davası sebebiyle ve MK. m. 137 ve 162'ye dayanılarak tedbir nafakası talep edilebilir. Bu yolda verilen karar boşanma hükmü kesinleşinceye kadar devam eder. Eğer mahkeme boşanma davasını reddederse, MK. m. 137'ye istinaden tâyin olunup nafaka hüküm kesinleştikten sonra kesilir. MK. m. 161'e göre kadın evvelce sulh mahkemesinde mukadder nafakayı almaya devam eder. Diğer bir ifadeyle boşanma davası açılıp da MK. m. 137 gereğince asliye hâkiminden nafaka talep olunmakla, **sulh hâkiminin nafakaya ait ilâmı boşanma davasının devamı süresince inkitaa uğrar.** Eğer taraflar boşanıp da hüküm kesinleşirse artık sulh mahkemesinin hükmünün infazı söz konusu olmaz. Şayet boşanma davası red edilerek kesin hal alırsa **sulh mahkemesinin muallâkta kalan nafakaya ilişkin ilâmı lâzümülcira bir ilâm olarak icra takibine mevzu teşkil eder (RKD. 1971, s. 6 - 7, s. 184 - 185).**».

1. —Bilindiği gibi evlilik birliğinin korunması tedbirleri arasında yer alan nafaka taleplerini karara bağlayacak mahkeme, boşanma davası açılmış olup olmadığına göre belirlenir. Boşanma davası açılmadan önce bu tür nafaka taleplerini hükme bağlamak görevi istenen aylık nafaka miktarı kaç lira olursa olsun (yani sulh mahkemesinin görev sınırını teşkil eden yirmibeşbin TL. sınırı aşsa da), sulh hukuk mahkemelerine tevdi edilmiştir (HUMK. m. 8, II/4). Buna karşılık boşanma davası açıldıktan sonra, bu konuda karar ittihaz etmek yetkisi, asliye hukuk mahkemesinin vazife şumulüne girmektedir. Nafaka davası açıldıktan sonra boşanma davası

da ikame edilmişse, sulh hukuk mahkemesi, nafaka konusunda görevli mahkeme olarak kalmakta devam eder. Çünkü mahkemeye ilişkin dava şartı (vazife), sulh mahkemesi bakımından nafaka davasının açıldığı anda mevcuttur. Boşanma davasında önce açılan bir nafaka davası sonucu sulh mahkemesi nafaka hükmü tesis etmişse, bundan böyle bu hüküm değiştirilmesi (artırılıp eksiltmesi) boşanma hâkiminin, yani asliye hukuk mahkemesinin görevine girer.

Doktrinde bu son faraziyede, HGK.nun 27/1/1988 tarihli ve 2/575,54 sayılı kararına (1) yollama yapılarak, «bu takdirde nafaka talebi, boşanma davasının ikamesine kadar geçen zamana münhasır olmak üzere karara bağlanmak ve boşanma davasının ikamesinden sonraki zaman içinde görev bakımından reddedilmek gerekecektir (2)» denilmektedir. Bu fikre katılamıyorum: Çünkü sulh hukuk mahkemesinin nafaka kararı, değiştirilmedikçe ya da kaldırılmadıkça etkilerini sürdürür. Sulh hukuk mahkemesi, boşanma davasından önce açılan nafaka davalarında görevli mahkeme olduğuna göre, ittihaz ettiği hükmün etkilerini boşanma davasının açıldığı an ile sınırlandırmak için hiçbir haklı sebep gösterilemez. Hükmün etkilerini sürdürmesi ile boşanma davası açılmasından itibaren bu hükmün değiştirilmesi yetkisinin asliye hukuk mahkemesinin görevine girmesini birbirine karıştırmamak gerekir.

Doktrinde diğer bir görüş, sulh hukuk mahkemesinin hükmettiği nafaka'nın, «boşanma davasının açıldığı tarihe kadar geçerli» olduğunu, «çünkü, boşanma davası açıldıktan sonra tedbir nafakasına karar verme görevinin, boşanma davasına bakan asliye mahkemesine ait (3)» bulunduğunu savunmakla birlikte, «bu halde, sulh mahkemesinin boşanma davasının açıldığı tarihten sonraya ait dönem için görevsizlik kararı vermesine gerek olmadığını (4) » ifade etmektedir. Bu görüş gerekçe olarak incelediğimiz karara dayanmakta ve «çünkü, ilerde boşanma davası reddedilirse, sulh mahkemesinin nafaka kararı yeniden icra kaabiliyeti kazanır; bundan başka, asliye mahkemesi sulh mahkemesinin hükmettiği nafakayı benimseyebilir ve tedbir nafakası hakkında bir karar vermeyebilir (5)» demektedir.

(5) KURU, B., age., s. 183, dn. 222.

(1) RKD., 1968.S. 5 - 6, 74 - 76.

(2) POSTACIOĞLU, İ. Medeni Usul Hukuku Dersleri. s. 116-171, 6. bası, İst. 1975.

(3) KURU, B., Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. I, s. 182-183, 4. bası, Ankara 1979.

(4) KURU, B., age., s. 182, dn. 222.

İlk gerekçe, bu karar incelemesinin kaleme alınmasında ne büyük etken olmuş ve bizi, bir hukuk teknisyeni olarak rahatsız etmiştir. Bu konuya döneceğiz. Burada ikinci gerekçe üzerinde bir nebze durmakta önem ve yarar görüyoruz: MK m. 137 nin ifadesine rağmen (6), tatbikat HUMK.nun 74. maddesinin koyduğu genel ilkeyi uygulamakta, 137. maddeyi saklı tutulan MK hükümlerinden biri olarak anlamakta ve talep olmadan, kendiliğinden tedbir nafakasına hükmetmektedir (7). Bu durumda öncelikle, asliye mahkemesinin değil, tarafların sulh mahkemesinin hükmettiği nafakayı benimsemelerinden ve bu sebeple nafakanın değiştirilmesini talep etmemelerinden söz etmek daha uygun olunur. Gerçekten, «hâkim işlemlerinin emredici etkisi, bu etkinin devam ettiği süreden ve bundan dolayı etkinin değiştirilemezliğinden bağımsızdır. İşlemi, yapan hâkim ya da başka bir hâkim tarafından değiştirilebilir bir nitelik taşısa yahut işlemin etkileri belirli bir zaman kesiti ile sınırlı olsa bile, bu etki mevcuttur (8).» Asliye mahkemesince, taraflardan birinin talebi ile nafaka hükmü değiştirilmedikçe, bu hüküm etkilerini sürdürmeye devam edecektir.

2. —Kararın, «...sulh hâkiminin nafakaya ait ilâmı boşanma davasının devamı süresince inkitaa uğrar. ...Şayet boşanma davası red edilerek kesin hal alırsa sulh mahkemesinin muallâkta kalan nafakaya ilişkin ilâmî lâzumülicra bir ilâm olarak icra takibine mevzu teşkil eder» diye ncümlerinin bizim için şaşırtıcı olduğunu itiraf etmek zorundayız. Asliye mahkemesinin yaptığı, sulh mahkemesinin nafaka hükmünü «değiştirmekten» ibarettir. Nasıl olur da değiştirilen bir hükmün «inkitaa uğradığından», «muallâkta kaldığından» söz edilebilir? Değiştirilen hüküm, bir daha dirilemeyecek biçimde, ortadan kalkmıştır. Sanırım Yargıtayı bu şaşırtıcı kararı vermeye zorlayan usul ekonomisi ilkesi olmuştur. Çünkü boşanma davasının reddinden sonra tedbir nafakası talep eden eş sulh mahkemesine müracaat edecek ve ilk nafaka talebinin dermeyan ettiği andaki şartlarda bir değişiklik olmamışsa benzer bir hüküm elde edecektir. Bu durum yeni masraflara, zaman kaybına ve sulh mahkemesinin uğraştırılmasına yol açacağından, Yargıtay sorunu, menfaatler vaziyetine uygun, fakat teknik hukuk açısından şaşırtıcı bir biçimde çözümlenmeyi tercih etmiş görünmektedir.

(6) KURU, B., age., s. 187.

(7) KURU, B., age., s. 187.

(8) MICHÉLİ, G., A., Corso di diritto processuale civile, C. I, s. 290, Milano 1959.